

Διαταραχή ακοής

Περιεχόμενα

Συμμετέχοντες/-ουσες	1	Ακουστικό βοήθημα	23
Κρυμμένη διαταραχή	2	Κοχλιακό εμφύτευμα	25
Ακοή και ακρόαση	4	Χειλεανάγνωση	28
Ακοή	5	Νοηματική γλώσσα	30
Η αίσθηση της ακοής και η ανατομία της	6	Συμμετέχοντες/-ουσες	31
Ακουστικό ερέθισμα (ήχος)	8	Κυριότερες δυσκολίες	32
Χαρακτηριστικά του ήχου	10	Κυριότερες δυσκολίες	35
Διαταραχή ακοής	12	Κυριότερες δυσκολίες	36
Απόλυτο κατώφλι ακοής	14	Συναισθηματικές δυσκολίες	38
Διαταραχή ακοής	16	Πολιτιστική ταυτότητα	40
Μορφές κώφωσης	18	Ταυτότητα κωφών	42
Συμμετέχοντες/-ουσες	20	Ταυτότητα ακουόντων/-ουσών	44
Συμμετέχοντες/-ουσες	21	Ταυτότητα περιθωριοποίησης	45
		Διπολιτισμική ταυτότητα	47

Προτάσεις	49
Προσαρμογές	51
Μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας	53
Μέθοδος επεξήγησης	54
Μέθοδος επίδειξης.....	56
Προσάρτημα: Ασκήσεις εργαστηρίου	59
Θα σας πω μια ιστορία	59
Προσάρτημα: Ασκήσεις εργαστηρίου	61
Σιωπηλό δωμάτιο	61
Μάθετε περισσότερα:	63
Διαταραχές ακοής.....	63

Συμμετέχοντες/-ουσες

Έχετε ποτέ συναναστραφεί
με κωφό ή βαρήκοο άτομο;
Περιγράψτε το κομμάτι της
επικοινωνίας μαζί τους που σας
δυσκόλεψε περισσότερο! Πώς
αισθανθήκατε για τη δική σας
ικανότητα να επικοινωνείτε με ένα
άτομο που δεν μπορεί να ακούσει
αυτό που λέτε;

Κρυμμένη διαταραχή

Είναι πολύ δύσκολο να παρατηρήσει κανείς/-μια το πρόβλημα ακοής ενός ατόμου, εκτός αν βρεθεί σε μια κατάσταση που απαιτεί κάποια μορφή επικοινωνίας.

Το γεγονός ότι η συγκεκριμένη διαταραχή είναι «αόρατη» έχει τόσο ευνοϊκές όσο και δυσμενείς συνέπειες. Κατ' αρχάς ένα άτομο δε στιγματίζεται «εκ πρώτης όψεως» λόγω του προβλήματός του. Ωστόσο, ο κοινωνικός περίγυρος γνωρίζει ελάχιστα για τις αναπηρίες που είναι λιγότερο εμφανείς επομένως είναι πιο δύσκολο να κατανοήσει τις προκλήσεις

που αντιμετωπίζει το άτομο αυτό στην καθημερινή του ζωή. Κατά συνέπεια, δεν είναι τόσο εύκολο να προβλέψει τις ανάγκες ενός ατόμου με διαταραχές ακοής προκειμένου να προσαρμόσει αναλόγως τη δική του συμπεριφορά.

Ακοή και ακρόαση

Ο όρος «ακοή» δηλώνει ικανότητα και αναφέρεται στη σωστή λειτουργία των στοιχείων του οργάνου της ακοής. Δεν περιλαμβάνει βούληση ή πρόθεση. Ο όρος «ακρόαση» δηλώνει μια εκούσια δραστηριότητα, δηλαδή την ερμηνεία των ήχων που λάβαμε μέσω της ακοής μας. Περιλαμβάνει επίγνωση, πρόθεση, επιθυμία και ενδιαφέρον.

Ακοή

Ο όρος «ακοή» χαρακτηρίζει την αίσθηση που χρησιμοποιείται για την αντίληψη των ήχων και την ερμηνεία του νοήματός τους. Λειτουργεί μέσω της ανίχνευσης μεταδιδόμενων δονήσεων οι οποίες προκαλούνται από τα ηχητικά κύματα, στο μέσο αυτί, καθώς και της μετατροπής τους σε νευρικό ερέθισμα που ερμηνεύεται ως αίσθηση στον εγκεφαλικό φλοιό.

Η αίσθηση της ακοής και η ανατομία της

Υπάρχουν 5 ανατομικά όργανα που
σχετίζονται με την αίσθηση της ακοής:

- Εξωτερικό αυτί (πτερύγιο και εξωτερικός ακουστικός πόρος)
- Μέσο αυτί
- Εσωτερικό αυτί (κοχλίας και ημικύκλιοι σωλήνες)
- Νευρικές οδοί
- Κέντρα στον εγκεφαλικό φλοιό

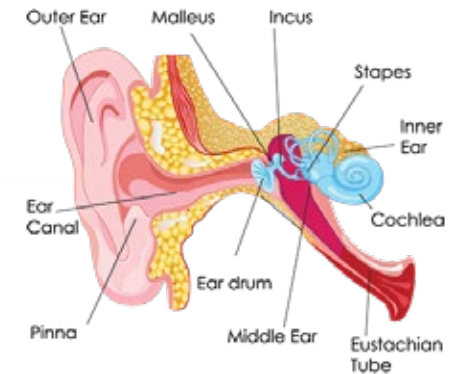
Το πτερύγιο συλλέγει τους ήχους και τους κατευθύνει στον εξωτερικό ακουστικό πόρο ο οποίος προκαλεί τη δόνηση του τυμπάνου.

Στη συνέχεια, οι δονήσεις μεταδίδονται μέσω τριών ακουστικών οσταρίων (σφύρα, άκμονας και αναβολέας) στον κοχλία του εσωτερικού αυτιού.

Το υγρό που υπάρχει εντός του κοχλία αρχίζει να κινείται δημιουργώντας κύματα τα οποία στη συνέχεια μεταδίδονται στη μεμβράνη όπου βρίσκονται τα αισθητήρια κύτταρα.

Τα αισθητήρια κύτταρα έχουν τρίχες στις άκρες τους που κάμπτονται λόγω της δόνησης. Εκείνη τη στιγμή δημιουργείται ένα βιοηλεκτρικό δυναμικό που αποστέλλεται μέσω ινών στον εγκέφαλο με τη μορφή νευρικού ερεθίσματος.

Η εικόνα απεικονίζει τμήματα του αυτιού: εξωτερικό, μέσο, εσωτερικό.

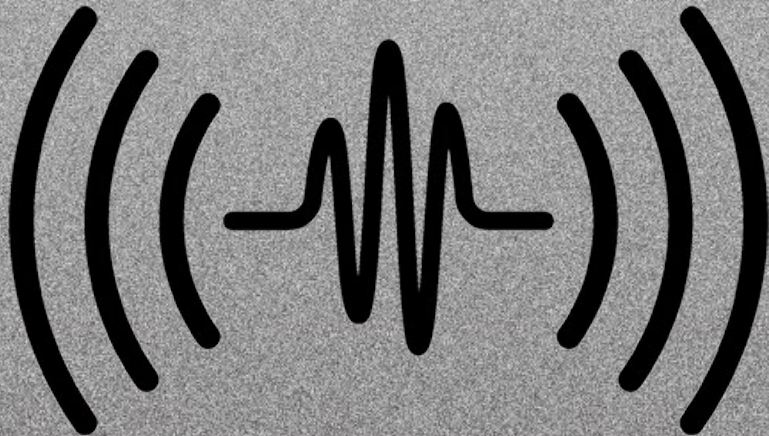
Ακουστικό ερέθισμα (ήχος)

Ένα ακουστικό ερέθισμα ή ήχος είναι μια μηχανική δόνηση ενός σώματος που μεταδίδεται στο αυτί από ένα μέσο (αέρας, νερό...) με τη μορφή μηχανικού κύματος. Το ανθρώπινο σώμα δεν ανιχνεύει όλες τις μορφές και πτυχές της δόνησης αλλά μόνο ένα συγκεκριμένο εύρος, το οποίο ονομάζεται ήχος.

Οι υπέρηχοι αποτελούνται από ηχητικά κύματα των οποίων η συχνότητα είναι υψηλότερη από το ανώτατο όριο ευαισθησίας του ανθρώπινου αυτιού. Τα ηχητικά κύματα με συχνότητες υψηλότερες από 109 Hz είναι γνωστά

ως υπερηχητικά. Ο υπέρηχος είναι ένας ήχος του οποίου η συχνότητα είναι χαμηλότερη από το κατώτερο όριο ευαισθησίας του ανθρώπινου αυτιού.

Χαρακτηριστικά του ήχου

Υπάρχουν ορισμένα διακριτά χαρακτηριστικά με τα οποία μπορούμε να περιγράψουμε τον ήχο. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι τα εξής:

- **Θόρυβος/ένταση (dB):**

αντιπροσωπεύει το πλάτος των ηχητικών κυμάτων, δηλαδή το υψηλότερο σημείο ενός ηχητικού κύματος. Όσο μεγαλύτερο είναι το πλάτος τόσο μεγαλύτερη είναι η ένταση. Η ένταση του ήχου μετρείται σε ντεσιμπέλ (dB).

- **Τονικό ύψος (Hz):**

αντιπροσωπεύει τη θεμελιώδη συχνότητα (αριθμός ταλαντώσεων) των ηχητικών κυμάτων. Όσο υψηλότερη

είναι η συχνότητα τόσο υψηλότερος είναι ο ήχος. Το τονικό ύψος του ήχου μετρείται σε Hertz (Hz).

- **Ηχόχρωμα:**

αντιπροσωπεύει πρόσθετες συχνότητες στο ηχητικό μοτίβο. Πιο συγκεκριμένα: στην πραγματικότητα, οι ήχοι αποτελούνται από ένα σύνολο συχνοτήτων εκ των οποίων μία είναι συνήθως η κυρίαρχη. Αυτές οι «συνοδευτικές» συχνότητες διαμορφώνουν το ηχόχρωμα. Ο καθαρός ήχος, δηλαδή ο ήχος που αποτελείται από μία μόνο συχνότητα, μπορεί να ληφθεί μόνο υπό συνθήκες πειραματισμού.

Διαταραχή ακοής

Με τον όρο διαταραχή της ακοής ορίζεται η αδυναμία ή η μειωμένη ικανότητα λήψης, διεξαγωγής και καταγραφής ακουστικών ερεθισμάτων. Συνεπώς, η διαταραχή σε σχέση με αυτές τις τρεις διεργασίες μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες.

Η λήψη ενός ακουστικού ερεθίσματος μπορεί να παρεμποδιστεί, π.χ. λόγω παραμόρφωσης του εξωτερικού τμήματος του αυτιού.

Επίσης η διαταραχή της ακοής μπορεί να προκαλέσει μια συγκεκριμένη ανωμαλία σε τμήματα του αυτιού που είναι υπεύθυνα για την ηχητική αγωγιμότητα ή τη μετάδοση των ηλεκτρικών ερεθισμάτων στα κέντρα του εγκεφάλου.

Τέλος, μια πιθανή εγκεφαλική βλάβη στις περιοχές που είναι υπεύθυνες για την αίσθηση της ακοής ενδέχεται να εμποδίσει την ερμηνεία ενός ηχητικού σήματος. Η λειτουργικότητα όλων των επιμέρους ανατομικών τμημάτων που σχετίζονται με την αίσθηση της ακοής μπορεί να μειωθεί λόγω βλάβης, ανεπαρκούς ανάπτυξης ή ασθένειας.

Η διαταραχή της ακοής διαπιστώνεται μετρώντας το κατώφλι ακοής (dB) σε μεμονωμένες συχνότητες (Hz).

Το κατώφλι ακοής συνήθως δεν είναι το ίδιο για τις επιμέρους ηχητικές συχνότητες, γι' αυτό είναι σημαντικό

να γνωρίζουμε την ακουστική ικανότητα ενός ατόμου σε όλο το εύρος των συχνοτήτων.

Διαφορετικά φωνήματα έχουν διαφορετικές συχνότητες και κάθε λέξη αποτελείται από πολλά φωνήματα. Επομένως, ένα άτομο πρέπει να έχει το κατάλληλο επίπεδο ακρόασης σε ένα ευρύ φάσμα συχνοτήτων.

Η κανονική ομιλία διεξάγεται στο εύρος 40 έως 70 dB όσον αφορά την ένταση του ήχου ή 250 έως 5000 Hz όσον αφορά το τονικό του ύψος.

Απόλυτο κατώφλι ακοής

Ο όρος «απόλυτο κατώφλι ακοής» δηλώνει τη χαμηλότερη ηχητική ισχύ (ένταση) που μπορεί να ακούσει το ανθρώπινο αυτί. Δεδομένου ότι ο όρος αυτός σχετίζεται άμεσα με την ένταση, μετριέται σε ντεσιμπέλ (dB).

Η ανθρώπινη ακοή, γενικά, χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες: άτομα με φυσιολογική ακοή, άτομα με διαταραχή ακοής και άτομα με κώφωση.

Το απόλυτο κατώφλι ακοής για τα άτομα με φυσιολογική ακοή κυμαίνεται μεταξύ 0 και 25 dB.

Η κατηγορία των διαταραχών ακοής ξεκινά από τα 25 dB και πάνω, με διάφορες βαθμίδες (ήπια, μέτρια και σοβαρή απώλεια ακοής) που φτάνουν μέχρι τα 90 dB. Οτιδήποτε άνω των 90 dB υποδηλώνει κώφωση.

Αυτό σημαίνει ότι ο όρος «κώφωση» είναι ένας τεχνητά δημιουργημένος όρος και συνδέεται συνήθως με μια συγκεκριμένη υστέρηση του ήχου ενώ η ίδια η δυσλειτουργία δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τη χρήση ακουστικού βοηθήματος. Η πραγματική (κλινική) κώφωση, η οποία δεν συνεπάγεται υπολειμματική ακοή οποιασδήποτε μορφής, είναι εξαιρετικά σπάνια.

Διαταραχή ακοής

Οι ήχοι υψηλής συχνότητας είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την κατανόηση της ομιλίας. Φέρουν το 10% της ηχητικής ενέργειας και το 90% του νοήματος.

Ονομάζονται σύμφωνα και κατανέμονται σε όλο το εύρος των υψηλών συχνοτήτων. Τα περι-σσότερα άτομα με διαταραχές ακοής δυσκο-λεύονται να τα ακούσουν. Αντίθετα, οι ήχοι χαμηλής συχνότητας μεταφέρουν δύναμη και ενέργεια αλλά δε συμβάλλουν ιδιαίτερα στην κατανόηση της ομιλίας. Ονομάζονται φωνήεντα και τα

περισσότερα άτομα με διαταραχές
ακοής τα ακούνε καλά. Ένας
ομιλητής/-τρια που προσπαθεί να
μιλήσει πιο δυνατά συνήθως τονίζει τα
φωνήεντα (των οποίων η συχνότητα
είναι χαμηλή), κάτι που όμως δε
βελτιώνει την καταληπτότητα της
ομιλίας.

Μορφές κώφωσης

Υπάρχουν δύο βασικά μοντέλα εξέτασης της διαταραχής ακοής: το ιατρικό/παθολογικό μοντέλο και το κοινωνικοπολιτισμικό μοντέλο.

- **Ιατρικό/παθολογικό μοντέλο**

Το ιατρικό/παθολογικό μοντέλο θέτει στο προσκήνιο την έννοια της ανεπάρκειας.

Περιγράφει την κώφωση ως μια κατάσταση που απαιτεί θεραπεία.

Η ανεπάρκεια μειώνεται με την αποκατάσταση και αντισταθμίζεται με τη χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας.

Πρωταρχικός σκοπός αυτού του μοντέλου είναι να μειωθεί η επίδραση της ανεπάρκειας βελτιώνοντας την

αξιοποίηση των εναπομεινάντων
δυνατοτήτων ακρόασης και ομιλίας.

- **Το κοινωνικοπολιτισμικό
μοντέλο**

Το κοινωνικοπολιτισμικό μοντέλο
θέτει στο προσκήνιο την έννοια της
διαφορετικότητας. Περιγράφει την
κώφωση ως ένα χαρακτηριστικό
που διαφοροποιεί τους κωφούς/-ές
από τους ακούοντες/-ουσες και που
αποτελεί τη βάση για την ένταξη στην
κοινότητα των κωφών.

Πρωταρχικός σκοπός αυτού του
μοντέλου είναι η ενσωμάτωση της
διαφορετικότητας στην ταυτότητα του

ατόμου και η χρήση άλλων μορφών
επικοινωνίας, π.χ. της νοηματικής
γλώσσας.

Το μοντέλο της ανεπάρκειας γίνεται
κυρίως αποδεκτό από άτομα που
έχασαν την ακοή τους στο μεταγλωσσικό
στάδιο, δηλαδή αφότου είχε ολοκληρωθεί
η περίοδος της εντατικής εκμάθησης της
γλώσσας (μετά την ηλικία των 2/3 ετών).

Αντίθετα, το μοντέλο της
διαφορετικότητας γίνεται κυρίως
αποδεκτό από άτομα που γεννήθηκαν
κωφά ή έχασαν την ακοή τους στο
προγλωσσικό στάδιο.

Συμμετέχοντες/-ουσες

Σχηματίστε πέντε ομάδες για να συζητήσετε τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνθήκες ζωής των ατόμων με διαφορετικές μορφές διαταραχής ακοής σε διαφορετικές περιόδους της ζωής τους. Οι ομάδες θα εξετάσουν τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- **Μαρία:** εκ γενετής κωφή
- **Γιώργος:** εκ γενετής βαρήκοος
- **Ελένη:** κώφωση κατά την ενηλικίωση
- **Γιάννης:** διαταραχή ακοής κατά την ενηλικίωση
- **Κατερίνα:** πρεσβυακουσία (απώλεια ακοής που σχετίζεται με την ηλικία)

Συμμετέχοντες/-ουσες

Προσπαθήστε να περιγράψετε τις επιπτώσεις που έχει στο άτομο η διαταραχή ακοής με όσο το δυνατόν περισσότερες λεπτομέρειες (χαρακτη-ριστικά, επιθυμίες, σχέδια, στόχοι ζωής, σχέσεις με άλλα άτομα, επαγγελματική εξέλιξη, κ.λπ.). Πρόκειται για μια άσκηση φαντασίας, στόχος της οποίας είναι να παρακινήσει τους συμμετέχοντες/-ουσες να προβληματιστούν σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις μιας διαταραχής της ακοής.

**Δεδομένου ότι όλοι/-ες είμαστε διαφορετικοί/-ές και ακολουθούμε
διαφορετικές πορείες στη ζωή μας, δεν υπάρχουν σωστές ή
λάθος απαντήσεις.**

**Μοιραστείτε τις συζητήσεις της ομάδας σας με τους
υπόλοιπους/-ες!**

Ακουστικό βοήθημα

Σκοπός ενός ακουστικού βοηθήματος είναι να ενισχύει τους ήχους που προέρχονται από το περιβάλλον. Τα βασικά εξαρτήματά του είναι το μικρόφωνο, ο ενισχυτής και το ακουστικό.

Το μικρόφωνο λαμβάνει ένα ακουστικό σήμα το οποίο ο ενισχυτής ενισχύει (και εκτελεί ψηφιακή επεξεργασία σήματος) και, στη συνέχεια, το ακουστικό προωθεί το επεξεργασμένο σήμα στον εξωτερικό ακουστικό πόρο προς το τύμπανο. Το μειονέκτημα ενός ακουστικού βοηθήματος είναι ότι μπορεί να λαμβάνει ένα περιορισμένο εύρος συχνοτήτων ακουστικών ερεθισμάτων.

Επίσης, τα ακουστικά ερεθίσματα που καταφέρνει να λάβει ενισχύονται ομοιόμορφα ως προς την έντασή τους. Οι ακούοντες/-ουσες μπορούν να κατευθύνουν την προσοχή τους προς μια πηγή που τους ενδιαφέρει, με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια, προκαλώντας έτσι την αίσθηση της αποσιώπησης των γύρω ήχων. Κάτι τέτοιο είναι δύσκολο να επιτευχθεί με ένα ακουστικό βοήθημα.

Τα ακουστικά βοηθήματα μπορούν να φορεθούν στο ένα ή και στα δύο αυτιά και ενισχύουν την ικανότητα της υφιστάμενης ακοής.

Τα σύγχρονα ακουστικά βοηθήματα διαθέτουν έναν μεγάλο αριθμό προγραμμάτων για την προσαρμογή της επιθυμητής ποιότητας της πρόσληψης του ήχου (κατευθυνόμενη ακρόαση ανάλογα με την ηχητική πηγή, αποσιώπηση του περιβαλλοντικού θορύβου, εξάλειψη του θορύβου του ανέμου, αυξημένη ένταση του ήχου υψηλής συχνότητας, Bluetooth για άμεση σύνδεση με συσκευές παραγωγής ήχου όπως κινητά τηλέφωνα, τηλεοράσεις...).

Κοχλιακό εμφύτευμα

Σκοπός του κοχλιακού εμφυτεύματος (τεχνητός κοχλίας) είναι να μετατρέπει τους περιβαλλοντικούς ήχους σε ηλεκτρικό σήμα και, με τη βοήθεια ενός ηλεκτροδίου που εμφυτεύεται στον κοχλία, να τους μεταδίδει στον εγκέφαλο μέσω του ακουστικού νεύρου.

Αποτελείται τόσο από εξωτερικά (μικρόφωνο, επεξεργαστής ομιλίας, πηνίο) όσο και από εσωτερικά (δέκτης και ηλεκτρόδιο) εξαρτήματα.

Το μικρόφωνο λαμβάνει τους ήχους και μετατρέπει το ακουστικό σήμα σε ηλεκτρικό, το οποίο στη συνέχεια αποστέλλεται στον επεξεργαστή ομιλίας όπου κωδικοποιείται και διοχετεύεται στο πηνίο μέσω του δέρματος και στο εσωτερικό τμήμα του τεχνητού κοχλία.

Ο δέκτης αποκωδικοποιεί το σήμα και το μετατρέπει σε ηλεκτρικό ερέθισμα, το οποίο στη συνέχεια αποστέλλεται στο ηλεκτρόδιο του κοχλία.

Το ηλεκτρόδιο διεγείρει το ακουστικό νεύρο, το οποίο μεταδίδει το ερέθισμα στον εγκέφαλο. Το κοχλιακό εμφύτευμα

τοποθετείται είτε σε κωφά παιδιά προγλωσσικού σταδίου ή σε ενήλικες που έχουν χάσει την ακοή τους αφού έχουν μάθει να μιλούν. Υπάρχουν λεπτομερείς προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου ένα άτομο να είναι επιλέξιμο για εμφύτευση τεχνητού κοχλία.

Απαιτείται επίσης μια σύνθετη προεγχειρητική θεραπεία προκειμένου να προσδιοριστούν το επίπεδο της απώλειας ακοής καθώς και οι ευνοϊκές και δυσμενείς συνθήκες τόσο για την ίδια την εμφύτευση όσο και για τη διαδικασία αποκατάστασης.

Τέλος, μετά την εμφύτευση θα χρειαστεί μια σύνθετη και μακροχρόνια διαδικασία αποκατάστασης (λογοτονική μέθοδος). Η εμφύτευση του ίδιου του τεχνητού κοχλία είναι μόνο η αρχή της διαδικασίας ανάπτυξης των ικανοτήτων και δεξιοτήτων ακρόασης και ομιλίας. Ωστόσο δεν αντικαθιστά την ακοή.

Η εμφύτευση αφαιρεί οποιαδήποτε εναπομένονσα ακοή από το αυτί στο οποίο εμφυτεύεται το κοχλιακό εμφύτευμα.

Χειλεανάγνωση

Η χειλεανάγνωση είναι μια αντισταθμιστική τεχνική που χρησιμοποιούν τα άτομα με διαταραχές ακοής για να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο που εκφωνεί ο ομιλητής/-τρια.

Η τεχνική αυτή έχει ορισμένα αρνητικά στοιχεία, καθώς πολλές φορές το περιεχόμενο του μηνύματος του ομιλητή/-τριας δε μεταφέρεται με επαρκή ακρίβεια στον παραλήπτη/-τρια.

Μόνο ένας πολύ μικρός αριθμός ήχων είναι ευδιάκριτος στα χείλη (για την ακρίβεια μόνο το 30%) και ακόμη και οι ευδιάκριτοι ήχοι συχνά συγχέονται με

άλλους εντός της ομάδας στην οποία τοποθετήθηκαν ανάλογα με τον τρόπο άρθρωσης (π.χ. /b/, /p/ ή /m/).

Όταν σε αυτόν τον μικρό αριθμό ευδιάκριτων χαρακτήρων προσθέσουμε και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την επιτυχία της ανάγνωσης (για παράδειγμα, την απόσταση από τον ομιλητή/-τρια, τη γωνία θέασης και φωτισμού του προσώπου, τη διαφορά στην προφορά και τις κινήσεις που διέπουν την ομιλία των διαφορετικών ομιλητών/-τριών κ.λπ.), διαπιστώνουμε ότι η χειλεανάγνωση δεν είναι τόσο εύκολη όσο αρχικά δείχνει.

Επίσης, ένας αναγνώστης/-τρια χειλιών θα πρέπει να έχει μεγάλη ευχέρεια στην ομιλούμενη γλώσσα, κάτι που σπάνια συμβαίνει στα άτομα με διαταραχές ακοής.

Εν τέλει, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτής της διαδικασίας βασίζεται στην εξαγωγή συμπερασμάτων από τα συμφραζόμενα, τα οποία εξαρτώνται περισσότερο από τα χαρακτηριστικά του ομιλητή/-τριας και το φυσικό περιβάλλον παρά από την ικανότητα του ατόμου. Πρόκειται για μια πολύ κοπιαστική, επισφαλή και ελλιπή διαδικασία.

Νοηματική γλώσσα

Η νοηματική γλώσσα είναι ένα σύστημα οπτικών ενδείξεων τα οποία, χρησιμοποιώντας μια συγκεκριμένη θέση (σχήμα του χεριού), τον προσανατολισμό και την κατεύθυνση της κίνησης του χεριού, σχηματίζουν την έννοια ή το νόημα μιας λέξης.

Τα χέρια δεν είναι τα μόνα «εργαλεία» που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία στη νοηματική γλώσσα. Η στάση του σώματος και του κεφαλιού, όπως οι εκφράσεις του προσώπου, είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικά. Κάθε γλώσσα έχει τη δική της εκδοχή νοηματικής γλώσσας. Κάθε νοηματική γλώσσα έχει τους δικούς της γραμματικούς κανόνες και πρέπει να μαθαίνεται όπως κάθε άλλη ξένη γλώσσα.

Συμμετέχοντες/-ουσες

Επιλέξτε μεταξύ του αλφάβητου με
το ένα χέρι ή με τα δύο χέρια και
«συλλαβίστε» το όνομά σας.

Κυριότερες δυσκολίες

Οι σοβαρότερες συνέπειες της διαταραχής ακοής εκδηλώνονται στη γλώσσα και την ομιλία, ανεξαρτήτως της όποιας αποκατάστασής τους.

Όσο πιο σοβαρή είναι η διαταραχή και όσο νωρίτερα εκδηλώνεται τόσο μεγαλύτερες είναι οι δυσκολίες που σχετίζονται με τη γλώσσα και την ομιλία, γεγονός που τελικά οδηγεί σε σοβαρότερες επιπτώσεις ως προς την επικοινωνία.

Οι ακούοντες/-ουσες που έρχονται σε επαφή με άτομα με διαταραχές ακοής ενδεχομένως να βρίσκουν την ομιλία των κωφών δυσνόητη ή εντελώς ακατανόητη.

Αυτή η χαμηλότερη καταληπτότητα της ομιλίας είναι συνέπεια των δυσκολιών προφοράς των ήχων.

Ο βαθμός αδυναμίας κατανόησης της ομιλίας σχετίζεται άμεσα με την ποιότητα της ακρόασης. Οι άνθρωποι θα προφέρουν κάτι όπως το άκουσαν να προφέρεται, οπότε αν δεν ακούνε καλά δεν μπορούν ούτε να μιλήσουν καλά.

Αυτό, κατ' επέκταση, σχετίζεται άμεσα με την ηλικία στην οποία εμφανίστηκε η διαταραχή της ακοής.

Αν ένα άτομο έχασε την ακοή του αφού είχε μάθει την ομιλία και τη

γλώσσα μέσω της ακρόασης δεν θα έχει καμία δυσκολία στη γλωσσική έκφραση.

Θα εξακολουθήσει να διατηρεί την ικανότητα ομιλίας, αν και ο έλεγχός της θα αποδυναμωθεί με την πάροδο του χρόνου.

Ένα μεγάλο μέρος των πληροφοριών που αξιοποιούνται για την ερμηνεία των εξωτερικών ερεθισμάτων προέρχεται από τις μη λεκτικές ενδείξεις και τις τρέχουσες συνθήκες. Όσο μικρότερος είναι ο βαθμός απώλειας ακοής τόσο περισσότερο το άτομο βασίζεται στο ακουστικό κανάλι και λιγότερο στις αντισταθμιστικές πηγές πληροφοριών.

Τα άτομα με μεγαλύτερο βαθμό διαταραχής της ακοής λαμβάνουν τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα κυρίως υπό την καθοδήγηση του εσωτερικού τους κόσμου, ερμηνεύουν τα γεγονότα με τον δικό τους ιδιαίτερο τρόπο, δημιουργούν προβολές και κάνουν περισσότερα λάθη.

Τα άτομα με μειωμένη ακοή αντιλαμβάνονται με μεγαλύτερη ακρίβεια την πραγματικότητα, κατανοούν καλύτερα το μήνυμα και στέλνουν σαφέστερα μηνύματα στα άτομα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Κυριότερες δυσκολίες

Η ομιλία των ατόμων με προγλωσσική κώφωση διαφέρει σημαντικά από την ομιλία των ατόμων που είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τον λόγο και να αναπτύξουν προφορικές και γλωσσικές ικανότητες κατά την προγλωσσική περίοδο.

Η προφορά των ήχων είναι ακανόνιστη, ο τονισμός είναι μονότονος, η φωνή είναι τεταμένη, η ομιλία είναι λαρυγγική, η αναπνοή ακανόνιστη, ενώ συνήθως απαιτούνται συχνές παύσεις.

Το άτομο παρεκκλίνει από τον βασικό του τόνο, δεν διαφοροποιεί τον τόνο και ο ρυθμός και η έμφαση που δίνει στις λέξεις και τις συλλαβές μιας πρότασης δεν συγχρονίζεται με το περιεχόμενο και τον σκοπό του λόγου. Η ταχύτητα ομιλίας του είναι χαμηλότερη και η ποιότητα της φωνής του ασθενέστερη.

Κυριότερες δυσκολίες

**Η ακρόαση επιτρέπει
την απόκτηση δύο ειδών
πληροφοριών: πληροφορίες
σχετικά με τη διαδικασία της
ομιλίας (πώς πρέπει να ειπωθεί
κάτι) και πληροφορίες σχετικά με
το περιεχόμενο των λεγομένων
(τι πρέπει να ειπωθεί).**

Τα άτομα με προγλωσσική κώφωση
δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν
αυθόρμητα την ομιλία και τη γλώσσα,
με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν
επίσης δυσκολίες στην κατανόηση
της ομιλίας και της γλώσσας,
έχοντας περιορισμένο λεξιλόγιο και
επιδεικνύοντας χαμηλό γραμματισμό
και δυσγραμματισμό.

Επίσης, στερούνται της δυνατότητας
της ακούσιας εκμάθησης λεκτικού
υλικού, μέσω της οποίας οι ακούοντες/-
ουσες αποκτούν το 90% των
πληροφοριών (σε σύγκριση με το 10%
που αποκτάται με σκόπιμη εκμάθηση/
άμεση διδασκαλία).

Εφόσον η ακούσια απόκτηση της γλώσσας και του λόγου είναι αδύνατη, κάθε μορφή εκούσιας μάθησης, δηλαδή η απόκτηση πληροφοριών, διαφόρων τύπων περιεχομένου και γνώσεων, εμποδίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό, κάτι που οδηγεί σε ένα συνολικά χαμηλό επίπεδο μάθησης και απόκτησης δεξιοτήτων.

Συναισθηματικές δυσκολίες

Οι δυσκολίες στην προφορική και γλωσσική επικοινωνία δεν οδηγούν απαραίτητα σε αποκλίσεις συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η ακατάλληλη συμπεριφορά των ατόμων του κοινωνικού περιβάλλοντος και η μη ικανοποίηση των αναγκών ενός κωφού ατόμου μπορεί να οδηγήσουν σε ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα εκδηλώνονται από άτομα που έχασαν την ακοή τους σε μεγαλύτερη ηλικία (τραυματικό γεγονός).

Η επιτυχία της προσαρμογής των κωφών εξαρτάται από 3 στοιχεία: το τυπικό σύστημα επικοινωνίας, την εκπαίδευση και τη συμπεριφορά των ατόμων του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Όσο πιο γρήγορα υιοθετηθεί ένα λειτουργικό σύστημα επικοινωνίας (π.χ. νοηματική γλώσσα), που επιτρέπει σε ένα κωφό άτομο να έρθει σε επαφή με το περιβάλλον και να υπερασπιστεί τον εαυτό του προκειμένου να ικανοποιήσει

τις προσωπικές του ανάγκες, τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η εκ νέου προσαρμογή του στο κοινωνικό γίνεσθαι.

Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί και η πιθανότητα συμμετοχής τους στα εκπαιδευτικά συστήματα. Και τέλος, αν οι συμπεριφορές του κοινωνικού περιβάλλοντος δε δημιουργούν διακρίσεις, ούσες απαλλαγμένες από προκαταλήψεις και θετικές απέναντι στο άτομο με διαταραχή ακοής, η συνολική ψυχοκοινωνική ανάπτυξή του θα είναι πλέον ικανοποιητική.

Πολιτιστική ταυτότητα

Η πολιτιστική ταυτότητα δηλώνει το
ανήκειν σε μια ορισμένη κοινότητα.

Ως προς αυτό, ο πληθυσμός των ατόμων
με διαταραχές ακοής είναι ιδιαίτερα
ετερογενής. Υπάρχουν τέσσερις τύποι
ταυτότητας που παρατηρούνται μεταξύ
των ατόμων με διαταραχές ακοής:

- Ταυτότητα κωφών
- Ταυτότητα ακουόντων/-ουσών
- Διπολιτισμική ταυτότητα
- Ταυτότητα περιθωριοποίησης

Μην ξεχνάτε ότι η παραπάνω προσέγγιση
συνιστά μια περισσότερο θεωρητική παρά
πραγματική διαίρεση του πληθυσμού με
διαταραχές ακοής.

Στόχος της παραπάνω κατηγοριοποίησης είναι η ταξινόμηση της συμπεριφοράς προκειμένου όσοι/-ες δεν είχαν προηγούμενη επαφή με άτομα με διαταραχές ακοής να κατανοήσουν καλύτερα τις διαφορές που υφίστανται ανάμεσά τους.

Ταυτότητα κωφών

Η ταυτότητα του κωφού υιοθετείται
συχνότερα από άτομα που είναι
κωφά από το προγλωσσικό στάδιο.

Η ταυτότητα αυτή χαρακτηρίζεται
από μια αίσθηση υπερηφάνειας
για το ότι ανήκουν στην κουλτούρα
των Κωφών, την οποία ως επί το
πλείστον εξιδανικεύουν.

Είναι επικριτικοί/-ές απέναντι στον
κόσμο των ακουόντων/-ουσών και
καχύποπτοι/-ες απέναντι στα μέλη του,
αρνούνται να χρησιμοποιήσουν την
ομιλία και δεν αποδέχονται τους κωφούς
που χρησιμοποιούν ομιλία, ακουστικά
βαρηκοΐας ή τεχνητό κοχλία.

Τα μέλη της κουλτούρας των
Κωφών δραστη-ριοποιούνται ενεργά
υπέρ της αλλαγής της κοινωνικής
συμπεριφοράς απέναντι στους
κωφούς καθώς και της μείωσης του
στίγματος από την κυρίαρχη ομάδα.

Ταυτότητα ακουόντων/-ουσών

Την ταυτότητα ακουόντων/-ουσών υιοθετούν τα κωφά παιδιά ακουόντων γονέων, οι προγλωσσικά κωφοί/-ες που φοίτησαν σε σχολεία που χρησιμοποιούν προφορική προσέγγιση ή σε κανονικά σχολεία, όπως και οι μεταγλωσσικά κωφοί/-ες.

Η ταυτότητα αυτή αποτελείται από ακούοντες/-ουσες που ταυτίζονται και συναναστρέφονται μεταξύ τους και χαρακτηρίζεται από την αρνητική στάση και κριτική προς τους κωφούς/-ές και την έλλειψη ενδιαφέροντος για τη νοηματική γλώσσα.

Ταυτότητα περιθωριοποίησης

Την ταυτότητα περιθωριοποίησης υιοθετούν τα κωφά παιδιά ακουόντων γονέων, τα κωφά παιδιά που φοίτησαν σε σχολεία που χρησιμοποιούν προφορική προσέγγιση ή σε κανονικά σχολεία, και οι μακροχρόνια κωφοί/-ές μετά την εμφύτευση ενός τεχνητού κοχλία.

Αυτή η ταυτότητα χαρακτηρίζεται από άτομα που δεν ταυτίζονται ούτε με τους κωφούς/-ές ούτε με τους ακούοντες/-ουσες. Πρόκειται για άτομα που δεν γνωρίζουν καλά ούτε την προφορική ούτε τη νοηματική γλώσσα, δυσκολεύονται να συνάψουν και να διατηρήσουν σχέσεις με κωφούς/βαρήκοους/-ες αλλά και με ακούοντες/-ουσες λόγω των περιορισμένων επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους και βρίσκονται στο περιθώριο και των δύο κουλтурών.

Αυτή η ταυτότητα συνδέεται με τη
δυσκολία προσαρμογής καθώς και με
μια σειρά προβλημάτων κοινωνικής
σύγχυσης, συναισθηματικών
δυσκολιών, διαταραχών της
συμπεριφοράς, χαμηλής
αυτοεκτίμησης και έλλειψης του
αισθήματος του ανήκειν.

Διπολιτισμική ταυτότητα

Η διπολιτισμική ταυτότητα
υιοθετείται συχνότερα από
βαρήκοα άτομα.

Η συγκεκριμένη ταυτότητα
χαρακτηρίζεται από την ισότιμη
ταύτιση τόσο με τους κωφούς/-ές όσο
και με τους ακούοντες/-ουσες, την
επιτυχή κοινωνική αλληλεπίδραση και
με τις δύο ομάδες, την αναγνώριση
της σημασίας της συνύπαρξης και
την αποδοχή των αξιών και των δύο
κοινωνικών ομάδων.

Τα άτομα αυτής της ταυτότητας
επικοινωνούν στη νοηματική γλώσσα
με τις οικογένειές τους, φοιτούν σε
τυπικά σχολεία και προσαρμόζονται
εύκολα στην κουλτούρα των

ακουόντων/-ουσών. Αυτή η ταυτότητα χαρακτηρίζεται από πιο επιτυχημένη προσαρμογή και μια σειρά πλεονεκτημάτων συναισθηματικής υγείας, καλύτερων επικοινωνιακών δεξιοτήτων και υψηλής αυτοεκτίμησης η οποία καθιστά τα άτομα πιο ανθεκτικά στην απογοήτευση.

Προτάσεις

Ακολουθούν ορισμένοι κανόνες
επικοινωνίας με άτομα με διαταραχές
ακοής:

- **Τραβήξτε την προσοχή τους:** χτυπώντας ελαφρά τον ώμο τους ή κουνώντας τα χέρια σας
- **Δείξτε το πρόσωπό σας:** μη γυρίζετε την πλάτη σας, μη σκύβετε το κεφάλι σας και μην καλύπτετε τα χείλη σας
- **Μην απομακρυνθείτε μέχρι να πείτε όλα όσα θέλετε:** μην τους στερείτε τη δυνατότητα να συλλέξουν οπτικές πληροφορίες
- **Φροντίστε να είστε σε φωτεινό χώρο:** στρέψτε το κεφάλι σας προς την πηγή του φωτός

- **Μιλήστε σε τυπική γλώσσα, όχι σε διάλεκτο:** για ένα κωφό άτομο η γλώσσα είναι ούτως ή άλλως ελλιπής
- **Περιμένετε τη σειρά σας:** μην αρχίζετε να μιλάτε προτού το άτομο στρέψει το βλέμμα του σε εσάς
- **Μη φωνάζετε:** η κατανόηση δεν θα βελτιωθεί, τα φωνήεντα θα τονιστούν και το άτομο μπορεί να θεωρήσει ότι είστε θυμωμένος/-η
- **Μη μιλάτε ούτε από μακρινή ούτε από πολύ κοντινή απόσταση**
- **Συμπεριφερθείτε φυσικά:** μην κάνετε υπερβολικές γκριμάτσες

- **Μιλήστε με μέτρια ταχύτητα**
- **Απομακρυνθείτε από τυχόν θορύβους που προέρχονται από το περιβάλλον**
- **Γίνετε σαφείς και περιεκτικοί/-ές:** περιορισμένο λεξιλόγιο, ελλιπείς γλωσσικές δεξιότητες
- **Χρησιμοποιήστε απλές χειρονομίες**
- **Χρησιμοποιήστε τη νοηματική γλώσσα, εάν την γνωρίζετε**
- **Επαναλάβετε όσες φορές χρειαστεί**
- **Αν κάτι είναι υπερβολικά πολύπλοκο, γράψτε το**

Προσαρμογές

Προσαρμογές στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης ενηλίκων:

Παρέχετε γραπτό υλικό ή τη βοήθεια
δακτυλογράφου ή διερμηνέα
νοηματικής γλώσσας για άτομα με
διαταραχές ακοής.

Ο καλός φωτισμός των χώρων βοηθάει
τα άτομα με διαταραχές ακοής επειδή
συχνά διαβάζουν τα χείλη, κάτι που
είναι αδύνατο στο σκοτάδι.

Επιπλέον, η χωροθέτηση των
καθισμάτων είναι σημαντική για τα
άτομα με διαταραχές ακοής.

Δώστε την ευκαιρία στα άτομα με διαταραχές ακοής να επιλέξουν μια θέση που να μην τους θέτει με την πλάτη προς την πόρτα, ώστε να μπορούν να αντιληφθούν οπτικά όλη την ομάδα και τα άτομα που τους πλησιάζουν.

Οργανώστε τη χωροταξική διάταξη των συμμετεχόντων/-ουσών έτσι ώστε τα πρόσωπά τους να βρίσκονται εντός της οπτικής εμβέλειας του ατόμου με διαταραχές ακοής.

Χρησιμοποιήστε διαφορετικά κανάλια επικοινωνίας για άτομα με διαταραχές ακοής ώστε να διασφαλίσετε ότι μπορεί να παρευρίσκεται ένας/μια διερμηνέας νοηματικής γλώσσας, αν χρειαστεί.

Παρέχετε έναν φορητό υπολογιστή και έναν/μια γρήγορη δακτυλογράφο που θα κάθεται δίπλα στο άτομο με διαταραχές ακοής και θα καταγράφει όλα όσα λέγονται κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης.

Μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας

Μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας
στο πλαίσιο της άτυπης
εκπαίδευσης ενηλίκων:

- Μέθοδος επεξήγησης
- Μέθοδος επίδειξης

Μέθοδος επεξήγησης

Ισχύουν οι γενικές συστάσεις για μια αποτελεσματικότερη επικοινωνία με άτομα με διαταραχές ακοής. Εάν υπάρχει διερμηνέας νοηματικής γλώσσας στην αίθουσα, προσαρμόστε τον ρυθμό της ομιλίας σας έτσι ώστε ο/η διερμηνέας να μπορεί να μεταφέρει όλα όσα λέτε στο άτομο με διαταραχές ακοής.

Εάν απευθύνεστε σε άτομο με διαταραχές ακοής που διαθέτει διερμηνέα, φροντίστε να κοιτάτε το άτομο και να απευθύνεστε σε αυτό και όχι στον/στην διερμηνέα. Εσείς επικοινωνείτε με τον συμμετέχοντα/-ουσα και ο συμμετέχων/-ουσα με τον/την διερμηνέα.

Λόγω διαφόρων παραμέτρων της ζωής και της εκπαίδευσης, ένας/μία ενήλικας με διαταραχές ακοής μπορεί να έχει α γραμματικό γραπτό και προφορικό λόγο. Προσπαθήστε να επικεντρωθείτε στο περιεχόμενο και μην αξιολογείτε το επίπεδο της γλώσσας και της γραμματικής, εκτός αν αυτά αποτελούν αντικείμενο του εκπαιδευτικού σας προγράμματος.

Ορισμένα άτομα με διαταραχές ακοής επωφελούνται από το γραπτό υλικό και θα εκτιμήσουν αν μοιραστείτε μαζί τους εκ των προτέρων τις σημειώσεις της διάλεξής σας.

Ενημερώστε τον συμμετέχοντα/-ουσα με διαταραχές ακοής ότι είναι απολύτως αποδεκτό να ζητήσει να επαναληφθεί ή να αποσαφηνιστεί κάτι που ενδεχομένως να μην κατάλαβε, ακόμη και περισσότερες από μία φορές αν είναι απαραίτητο. Προσέξτε τη μη λεκτική επικοινωνία του συμμετέχοντα/-ουσας με διαταραχή ακοής και εξετάστε τακτικά εάν υπάρχει ανάγκη για διευκρίνιση ή επανάληψη.

Μέθοδος επίδειξης

Για τα άτομα με διαταραχές ακοής, η επίδειξη και η βιωματική μάθηση είναι πολύ πιο αποτελεσματικές από οποιαδήποτε εξήγηση. Αποστολή σας είναι να τους επιβλέπετε ενώ βιώνουν αυτήν την εμπειρία και να τους παρέχετε πρόσθετες διευκρινίσεις.

Συμμετέχοντες/-ουσες

Φανταστείτε ότι είστε ο
συντονιστής/-τρια ενός
μαθήματος κατασκευής και
εγκατάστασης γυψοσανίδων.
Μεταξύ άλλων, υπέβαλε αίτηση
συμμετοχής ένα άτομο με
μεγάλο βαθμό βαρηκοΐας. Ποια
μέτρα προσαρμογής σκέφτεστε
να εφαρμόσετε;

Προσάρτημα: Ασκήσεις εργαστηρίου

Θα σας πω μια
ιστορία

Απαιτούμενο υλικό: μια ιστορία γραμμένη σε ένα κομμάτι χαρτί (άρθρο εφημερίδας κ.λπ.), μια ομάδα ανθρώπων.

Οδηγίες: Στην αίθουσα υπάρχει ένας αφηγητής/-τρια που διαβάζει την ιστορία και ένας εθελοντής/-τρια που την ακούει. Στη συνέχεια, κάθε άτομο από την ομάδα εισέρχεται μόνο του στην αίθουσα και ακούει την ιστορία όπως τη μεταφέρει το προηγούμενο άτομο. Αυτό το άτομο μεταφέρει την ιστορία από μνήμης στο επόμενο άτομο και ούτω καθεξής, μέχρι το τέλος. Το τελευταίο άτομο αφηγείται την ιστορία από μνήμης σε όλη την ομάδα.

Σκοπός: Όταν μεταφέρουμε ένα μήνυμα σε ένα άτομο με διαταραχή ακοής, θα πρέπει να το μεταφέρουμε άμεσα και όσο το δυνατόν πιο κοντά στη μορφή του μηνύματος που θα το μεταφέραμε σε άτομα που είναι σε θέση να ακούν. Θα πρέπει να αποφεύγονται οι μεσάζοντες/-ουσες επικοινωνίας εάν δεν είναι εξειδικευμένοι/-ες στη διαμεσολάβηση. Αφιερώστε χρόνο για να πείτε ένα αστείο στον κωφό φίλο/-η σας.

Προσάρτημα: Ασκήσεις εργαστηρίου Σιωπηλό δωμάτιο

Απαραίτητα υλικά: χαρτί και μολύβι

Απαιτούμενο υλικό: χρωματιστά
μολύβια ή παστέλ, ένα κομμάτι χαρτί
για κάθε συμμετέχοντα/-ουσα, 1 άτομο
που δίνει οδηγίες

Οδηγίες: Το άτομο που δίνει τις οδηγίες
προφέρει λέξεις μόνο με το στόμα,
χωρίς ήχο. Οι συμμετέχοντες/-ουσες
πρέπει να διαβάσουν τα χείλη και
να εκτελέσουν σιωπηλά την εργασία
όπως την κατάλαβαν. Για παράδειγμα,
«σχεδιάστε ένα μικρό σπίτι με κόκκινη
στέγη, μπλε παράθυρα και κίτρινη
πόρτα». Εάν οι συμμετέχοντες/-ουσες
έχουν ερωτήσεις, μπορούν να τις
θέσουν με τον ίδιο τρόπο που έλαβαν
την οδηγία.

Σκοπός: Αν και η ανάγνωση των χειριών είναι μερικές φορές πολύ πρακτική και μας διευκολύνει στην επικοινωνία με κωφά άτομα, είναι επίσης πολύ αναποτελεσματική και επιρρεπής σε λάθη. Δεν πρέπει να βασιζόμαστε αποκλειστικά σε αυτή τη μέθοδο επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Επομένως, βεβαιωθείτε ότι οι εκπαιδευόμενοί/-ές σας καταλαβαίνουν πλήρως!

Μάθετε περισσότερα: Διαταραχές ακοής

Διεθνής εκπαίδευση για την
κώφωση

Οι ταυτότητες κωφών στις μελέτες
αναπηρίας

Ένα ήσυχο μέρος
(2018)